ὅπως προῆλθαν πάντοτε καὶ στὸ παρελθόν, ἀπὸ τὴν Ἀττικομανία καὶ τὸ δασκαλικὸ καρκινοβάτημα.

Εὐκολόδειχτο θέμα γιὰ ὅσους ἐδιάβασαν τὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κ' ἔκαναν τὴν ἀκόλουθη παρατήρηση ποῦ εἶνε τόσο ἁπλῆ ὅσο καὶ σημαντική: Στοὺς εἴκοσι τελευταίους αἰῶνες τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅταν ἐπέτυχε τὴν πρόοδο τοῦ Ἔθνους εἶχε μιὰ φονερότατη ῥοπὴ πρὸς τὴ σαφήνεια, τὴν ἁπλότητα, πρὸς τὴν οὐσία. Στὶς ἐποχὲς δὲ αὐτὲς καθορίστης τῆς ψυχῆς τοῦ Ἔθνους ἡ γλῶσσα του κυριαρχοῦσε ὁμαλή, ἀπέριττη, ὄργανο κοινολογίας κι' ὄχι καθαρολογίας.

Μὰ καὶ τὸ ἀντίθετο μᾶς τὸ μαθαίνει ἡ ἱστορία. Ὅτι ὁ Ἀττικισμός, ἡ σχολαστικὴ σοφία καὶ λογοκοπία, ἐστάθηκαν ἀντιμαχοι κάθε ἀναγεννήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ὅταν ἐνίκησαν ἐβύθισαν τὸ Ἔθνος σύψυχο στὰ βύθη ἑνὸς πνεύματος πολύτροπου, σοφιστικοῦ, ψεύτικου. Οἱ δ' ἐθνικὲς αὐτὲς νύχτες σημειωνονται ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση στὰ ἔργα τῶν ἀπολογητῶν τῆς ἐποχῆς μιᾶς ἄψυχης καὶ κατασκευαστῆς γλώσσας ποῦ δὲ συγκινοῦσε τὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ τὴ γραμματικὴ μόρφωση ἑκατὸ δασκάλων.

Ὅ,τι ζεῖ πεθαίνει. Ἡ δὲ φύση ἀπὸ τὸ Θάνατο βγάζει τὴ Ζωή. Τὸν παμμέγιστο νόμο τὸν ἐγνώρισε κι ὁ Ἑλληνισμός.

Γιὰ τὸ Ἔθνος μας ἡ παρακμή του δυὸ καὶ τρεῖς φορὲς ἑτοίμασε τὴν Ἀναγέννηση.

Γοργὴ ματιὰ στὴν ἱστορία διατρανώνει τὸ πρᾶγμα. Μὰ ἡ ἴδια ματιὰ μᾶς πείθει ὅτι ὁ σχολαστικισμός ἀντὶ ν' ἀπομακρύνῃ τὴ Ζωὴ ἀπὸ τὸ Θάντο προασπάθησε νὰ ξεσύρῃ τὴ Ζωὴ πρὸς τὸ Θάνατο. Ἤτοι, ὅταν ἕνα νέο πνεῦμα μιᾶς νέας ζωῆς μὲ τὴ ζωντανὴ ὑπὸ τὴν καινούρια της μορφὴ γλῶσσα του πρόβαινε ἀπὸ τὴν παρακμή, ὁ σχολαστικισμὸς ἀντὶ νὰ χαρῇ τὸ Νεογέννητο καὶ νὰ δοξάσῃ τὴ νεὰ ζωὴ βοηθῶντας τὴν ἐξέλιξή της, ἐπάσχισε νὰ τὴ σταματήσῃ στὰ πρῶτα βήματα γιὰ νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ πρὸς ἐκεῖνο ποῦ πέθανε κι ἀφανίστηκε γιὰ πάντα.

Στὸν ἄχαρο αὐτὸν ἀγῶνα πρῶτος πρῶτος φιγουράρει ὁ ἀρχαιομανὴς Ἰουλιανός, ὁ ὁποῖος ἔγεινε παραβάτης καὶ συντροφεμένος ἀπὸ τοὺς δασκάλους ἐπάσχισε ν' ἀναστήσῃ Θεοὺς καὶ Κόσμο πεθαμένο, διότι δὲν ἔννοιωσε ὅτι ἀπ' τὴ σκόνη τοῦ μεγάλου νεκροῦ ἐφύτρωσε ὁ Χριστιανισμός, ἡ ἀνάπλαση δηλαδὴ τοῦ Λαοῦ καὶ ἡ πλήρωση τῶν νέων ἠθικῶν ἀναγκῶν του.

Στὸν ἄχαρο αὐτὸν ἀγῶνα (θὰ τὸ πῶ, μολονότι ἡ ἀπόσταση εἶνε ἀσύγκριτη καὶ τὸ ἀπότομο πέσιμο ἀπὸ τὸ σοβαρὸ στὸ γελοῖο μὲ τρομάζει) ὁ δάσκαλος Μιστριώτης ἔγεινε παραβάτης τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου διότι μοχθῶντας ν' ἀναστήσῃ νεκροὺς τύπους μιᾶς νεκρῆς γραμματικῆς δὲν ἔννοιωσε πὼς ὁ μορφούμενος ἐλεύθερος Ἑλληνικὸς Λαὸς ἔχει δικαίωμα νὰ δῇ καὶ νὰ νοιώσῃ, καὶ νὰ θαυμάσῃ κι αὐτὸν τὸν Αἰσχύλο, καὶ νὰ φωτισθῇ ἀπὸ τὰ ἀθάνατα ἔργα του.

Ἀπ' τὸν Ἰουλιανὸ ὡς τὸν κ. Μιστριώτη σχολαστικὴ σειρὰ παραβατῶν καὶ καταπατητῶν τῶν νόμων τῆς φύσεως ἀσεβοῦν κ' ἐγκληματοῦν κατὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς γλώσσας τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Λαοῦ ποῦ μοχθῶντας προβαίνει ἀπὸ σύγχρονες κάθε φορὰ καὶ νέες ὁδηγούμενος ἰδέες στὴν πραγματοποίηση δικαιολογημένων πόθων καὶ τῶν ἐπικαίρων ἰδανικῶν του.

Δυστυχῶς, το ξαναλέω, ἡ ἐπίπονη πορεία τοῦ Λαοῦ ἔγεινε κοπιαστικότερη διότι συνεχῶς ἦταν ἀναγκασμένος νὰ μάχεται τὴ λογιωτατίστικη ἀρχαιομανία ποῦ κολλημένη σὰ στρεῖδι στὴ λαμπρότητα τοῦ κλασικισμοῦ δὲν κατώρθωνε νὰ βλέπῃ σὲ ποιὰ αἴτια καὶ σὲ ποιὰ γεγονότα χρωστοῦσε κάθε φορὰ τὴν Ἀναγέννησή του καὶ τὴν προκοπή του ὁ Ἑλληνισμός.

Γιὰ χάρη ἐκείνων ποῦ βλέπουν εὔκολα, θὰ ζωγραφήσω σύντομα καὶ μὲ γενικὲς γραμμὲς αὐτὴ τὴν ἀδιάκοπη πάλη ἀνάμεσα Λογιωτατισμοῦ καὶ Λαοῦ, ἀφήνοντας σ' ἄλλους ἀνώτερους, καλλίτερους, εἰδικότερους νὰ τελειοποιήσουν τὴν περιγραφὴ καὶ νὰ ζωγραφίσουν μὲ χρώματα ζωηρὰ ἔτσι πιὰ τὸν ἀγῶνα, ὥστε νὰ τὸν δοῦν καὶ τὰ δασκαλικὰ μάτια, νὰ τὸν νοιώσουν καὶ τὰ δασκαλικὰ μυαλὰ καὶ νὰ πεισθοῦν στὸ τέλος καὶ οἱ ἴδιοι οἱ δάσκαλοι, ὅτι μεγάλα δεινὰ ἐξειργάσατο τῇ παλαίνῃ πατρίδι **ὁ Διδάσκαλος.**

(Ἀκολουθεῖ).

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Διαγωνισμός μας ἔχει μερικὲς νοστιμιές, μὰ ὄχι δὰ κι ἀπὸ κεῖνες ποῦ σὲ τρελλαίνουν.

Ὁ κ. Β. Ἄθας μᾶς στέλνει δυό, ποῦ τὶς σημειώσαμε ἰσοβάθμιες. Νά τες.

1

— Ὁ Δ. ἀνάμεσα σὲ κάτι ποῦ δηγιέται ἀνα-

φέρνει καὶ τὴν παροιμίαν «ὁ πνιγμένος ἀπὸ τὰ μαλλιά του πιάνεται».

Ὁ μικρὸς Κώστας.— Κι ὅταν εἶναι φαλακρός ;

2

Παραδοῦχος. — Τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω, νὰ πᾷς σ' αὐτὴ τὴ δουλειά· εἶναι πολὺ ἐπικερδής. Σὲ λίγο θὰ διπλασιασθῇ ἡ περιουσία σου !

Ὁ ἀπένταρος. — Τότε...ἂς μένει καλύτερα!

Μᾶς φαίνουνται οἱ νοστιμιὲς τοῦ κ. Ἄθα ἀπὸ τὶς καλλίτερες τῆς συλλογῆς, ἔχουν καὶ τὸ καλὸ τῆς συντομίας. Ἐνῶ ὁ κ. Τραγογένης ὄχι μονάχα δὲν τόχει αὐτὸ τὸ καλὸ στὴν «Κατσίκα τῆς Γριᾶς» ποῦ μᾶς ἔστειλε, μὰ πέρασε καὶ τὶς ἑξῆντα λέξες, ὥστε δὲν μποροῦμε νὸ τὴν κρίνουμε τὴν «Κατσίκα» του.

Ἔχουμε ὅμως ἕνα ἄλλο, τἀκόλουθο τοῦ κ. Παυσανία.

Ἐπιτάφιο

Σὲ ὑπάλληλο τοῦ Ἑλληνικοῦ Κουβέρνου

Ζωὴ καὶ κόττα πέρναγα
καὶ κάτσε κάτσε ἀπόσταινα,
Καὶ ρούφαγα καὶ κέρναγα
στὴ γειά σου, ψωροκώσταινα.

Οἱ στίχοι αὐτοὶ τόσο ἀψεγάδιαστοι, ἡ ρίμα τους τόσο πλούσια, ὁ ρυθμός του καὶ τὸ νόημα τόσο παροιμιακὰ ποῦ ἀμέσως κοντοστέκεσαι ἅμα τοὺς διαβάσῃς. Ἀλήθεια ὅμως τόσο πολὺ λεγμένη καὶ ξαναλεγμένη ποῦ καταντάει νὰ δίνῃ ἀδυναμία κι ὄχι δύναμη σ' αὐτὸ τὸ ἐπίγραμμα. Κι ἐρίστε ὁ λόγος ποῦ δὲν τοῦ δίνουμε ὁλάκερο τὸ βραβεῖο, παρὰ τὸ μοιράζουμε μεταξὺ τοῦ κ. Παυσανία καὶ τοῦ κ. Ἄθα.

Ὁ κ. Ψυριώτης μᾶς ἔστειλε μιὰ «Συμβουλὴ ρωμαΐκη» τὴν ἀκόλουθη :

Κλέβε, ἀτίμαζε καὶ γδύνε
δίχως φόβο καὶ σεκλέτι
μὲ τοὺς πρώτους θάσαι πάντα.

Κι ἂν πεθάνεις—μὴ σὲ νιάζει!—
θὰ σὲ ποῦνε εὐεργέτη
θὰ σοῦ στήσουν κι ἀνδριάντα !

Μὰ ὄχι δὰ καὶ τόσο πάλε ! Ὑπάρχουν κάμποσοι στὸν κόσμο ποῦ τἄκαμαν αὐτὰ λίγο πολύ, κι ὅμως δὲν εἶταν ἀπὸ τοὺς πρώτους, μήτε εὐεργέτηδες ἔγιναν! Πάει νὰ πῇ κάτι λείπει ἀπὸ τὸ ἐπίγραμμα· Δὲ λέμε τέποτε γιὰ τὴ φοβερὴ χασμῳδία «θὰ σὲ ποῦνε Ε Εὐεργέτη».

Αὐτὰ περίπου τὰ καλλίτερα αὐτὴ τὴ φορά. Ἐλπίζουμε αὐτὸ τὸ μῆνα ἀκόμα καλλίτερα καὶ περισσότερα.

Ο ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

"ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ ΣΚΙΑΣ,,*

Γιὰ νὰ γράψω τὴν *ἐπικρατεστέραν διάλεκτον τῆς Ἑλληνικῆς*, τὰ εἶπον, εἶδον, ἐνόμιζον, καταδεδικασμένος πρέπει νὰ γράφω, ἢ τὰ εἶπα, εἶδα, ἐνόμιζα, καταδικασμένος ; ποιὸ νὰ προτιμήσω; τὸ μεμεγεθυσμένος ἢ τὸ μεγεθυσμένος ; Καὶ δὲν ξέρω ἂν πρέπει νὰ διδῶται, νὰ δίδηται, ἢ νὰ δίδεται πολλὴ προσοχὴ στὶς ἰδέες τοῦ κ. Σκιᾶ, καὶ νὰ ἀξιῶται ἢ νὰξιοῦται, ἢ νὰξιώνηται, ἢ νὰξιώνεται μελέτης τὸ βιβλίο του. Καὶ διαβάζοντας κανεὶς τὸ «δοκίμιον τῆς Ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας» τοῦ Μ. Ρενιέρη καὶ τὴ μελέτη του «περὶ Βλοσσίου καὶ Διοφάνους», βιβλία καὶ τὰ δυὸ στὴν καθαρεύουσα γραμμένα, στὰ 1840 τὸ ἕνα καὶ τἄλλο στὰ 1880 βρίσκει στὸ πρῶτο τοὺς τύπους ἐνοοῦσα, ἀπαιτοῦσα, ἐτιμοῦσα κ.τ.λ. καὶ στἄλλο τοὺς τύπους ἐνόουν, ἀπῄτουν, ἐτίμων· πότερον, τὸ ἀπαιτοῦσα, ἢ τὸ ἀπῄτουν εἶναι τῆς καθαρεύουσας. ἢ μήπως εἶναι καὶ τὰ δυό ; ὅσο γι' αὐτὸ δηλ. ἂν εἶναι καὶ τὰ δυό, ἂς στολίσει ὅποιος θέλει τὴ γλῶσσα τοῦ Βαλέττα λ. χ. μὲ τοὺς τύπους αὐτούς, ἐνοοῦσα, ἀπαιτοῦσα, καὶ θὰ καταλάβει.

Ποιὰ λοιπὸν καθαρεύουσα εἶναι «ἡ δὴ ἐπικρατεστέρα διάλεκτος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης»;Ξέχασε νὰ μᾶς τόρίσει ὁ κ. Σκιᾶς. Κι ὅμως ὅσο εἶναι ἀλήθεια πὼς ἔπρεπε νὰ ὁρίσει ποιὰ εἶναι ἡ δὴ ἐπικρατεστέρα, ἄλλο τόσο εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάνει.

Τὸ γὰρ τὴν καθαρεύουσαν γράφειν ταὐτὸν ἐστὶ τῇ τῶν προγόνων φωνῇ ὡς οἱόντε προσπελάζειν οὐμὴν ἀλλὰ καὶ ἀπρίξ αὐτῆς ἔχεσθαι,ἐπιμελῶς δὲ τῶν τῆς τοῦ λαοῦ καθημαζευμένης λαλιᾶς τύπων καὶ ὀνομάτων ἀπέχεσθαι,ἐπὶ τῷ τὴν γλῶσσαν ἀστειοτέραν οὕτω καταστῆσαι, τῆς ἀστειότητος ἐν τοῖς γραμματικοῖς τύποις καὶ τοῖς ὀνόμασι καὶ τῇ συντάξει ἐνούσης. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ χειρὶ οὐχὶ τῷ θυλάκιῳ τοῖς τῆς συνηθείας ὀνόμασι καὶ τύποις χρῆσθαι,φευκτέον πάντως, εἰ μὴ τὸ τῆς ἀνάγκης ἐφίσταται ἀδήριτον σθένος, τῆς τῆς καθαρευούσης ἐντίμου προσωνυμίας τὸν τοῦ χρωμένου τοῖς τῆς συνηθείας ὀνόμασι καὶ τόποις λόγον οὐκ ἀποστερεῖ.

Πῶς λοιπὸν νὰ ὁρίσει κανεὶς «τὴν δὴ ἐπικρατεστέραν», ἀφοῦ ὁ ἀρκετὸς καὶ ἀπαραίτητος ὅρος γιὰ νὰ λέγεται καθαρεύουσα μιὰ γλώσσα εἶναι, ἂν ὄχι στὴ σύνταξη καὶ στὸ συνθετικὸ χαραχτῆρα, ἀλλὰ στὴ γραμματικὴ τουλάχιστο καὶ στὸ λεξικὸ νὰ ἔχει γιὰ παράδειγμα τὴν ἀρχαία, στὴν ἀρχαία νἀκκουμπάει, τὴν ἀρχαία γιὰ κανόνα της νὰ παραδέχεται; Καὶ τόσο περισσότερο εἶταν ἀνάγκη νὰ ὁρίσει ὁ κ. Σκιᾶς «τὴν δὴ ἐπικρατεστέραν» ὅσο πιστεύει καὶ προμαντεύει,—κι ἀπὸ δῶ φαίνεται πάλι τὸ μοναδικὸ παρατηρητικὸ του—ὅτι στὸ τέλος θὰ ἐπικρατήσει παντοῦ ἡ καθαρεύουσα «ἐξαφανίζουσα τὰς ἄλλας τοπικὰς διαλέκτους». Γιατί, ὑποθέτοντας ὅτι παίρνει κανεὶς στὰ σοβαρὰ τοῦ κ. Σκιᾶ τὴ μελέτη, τὸ πρῶτο ποῦ θὰ θελήσει νὰ μάθει, αὐτὸ εἶναι· *ποιὰ καθαρεύουσα* θὰ ἐπικρατήσει «ἐξαφανίζουσα κτλ.» Κάποιος φίλος μου ἄξαφνα, ἀρχαϊστὴς μὲ τὸ παραπάνω, κι ἀπὸ τὸν Κλ. Ραγκαβὴ περισσότερο, σὲ μιὰ κουβέντα μας γιὰ τὸ ἐπιστημονικώτατο, καθὼς τονόμαζε, βιβλίο τοῦ κ. Σκιᾶ ἔλεγε πὼς μὲ τὸν καιρό, καθὼς τἀπόδειξε καὶ ὁ κ. Σκιᾶς,ἡ καθαρεύουσα δηλ. ἡ γλώσσα τοῦ «Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτη» καὶ τοῦ Θ. Ἀφεντούλη θὰ ἐ-

* Ἡ ἀρχή του στὸ 118 φύλλο τοῦ «Νουμᾶ»